

บันทึกท้ายพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญา

ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐

ความเป็นมา

โดยที่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๓๐ (๙) และ มาตรา ๑๙๕ ได้บัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อกำหนดให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา และรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินที่ร้ายวณผิดกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินหรือจงใจยื่นข้อความอันเป็นเท็จ เป็นต้น ดังนั้น จึงต้องดำเนินการจัดตั้งแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา และกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาพิพากษาและการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

โดยเกิดผลดีต่อประเทศอันเนื่องจากการทำให้กระบวนการพิจารณาและพิพากษาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีประสิทธิภาพและสามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับพันธกรณีตามความตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี อันเป็นมาตรฐานสากลไม่ว่าจะเป็นอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ (United Nations Convention against Corruption, UNCAC) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิการเมือง (Covenant on Civil and Political Rights, ICCPR) ข้อ ๑๔ สิทธิเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ทั้งนี้ สาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มีดังนี้

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๙๙ ก วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๐ หน้า ๑

วันเริ่มใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๐ เป็นต้นไป

ผู้รักษาการ ประธานศาลฎีกา

เหตุผลในการประกาศใช้

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้มีศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาพิพากษาและการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๗ หมวด และบทเฉพาะกาล มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๗๐ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. บทนิยามศัพท์

ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่ข้อความจะแสดงไว้เป็นอย่างอื่น

“ศาล” หมายความว่า ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้พิพากษาที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

“คณะกรรมการ ป.ป.ช.” หมายความว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

“ประธาน ป.ป.ช.” หมายความว่า ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

“กรรมการ ป.ป.ช.” หมายความว่า ประธานหรือกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

“คณะผู้ไต่สวนอิสระ” หมายความว่า คณะบุคคลซึ่งประธานศาลฎีกาแต่งตั้ง เพื่อทำหน้าที่ไต่สวนหาข้อเท็จจริงและทำความเข้าใจในกรณีที่มีการกล่าวหากรรมการ ป.ป.ช. (มาตรา ๔)

๒. กำหนดให้นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ห้ามศาลอื่นรับคดีดังกล่าวไว้พิจารณาพิพากษา (มาตรา ๕)

๓. กำหนดให้การพิจารณาคดีต้องใช้ระบบไต่สวนโดยให้ศาลมีอำนาจค้นหา ความจริงไม่ว่าจะเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ และในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง ให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานได้ทุกประเภท และศาลมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมายในการให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของศาลที่ใช้การพิจารณาหรือพิพากษาคดีได้ (มาตรา ๖)

๔. กำหนดให้ศาลมีอำนาจออกหมายอาญาและหมายใด ๆ ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบัญญัติไว้ (มาตรา ๗)

หมวด ๑ บททั่วไป

๕. กำหนดให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา และให้ประธานศาลฎีกาแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกาจำนวนตามที่เห็นสมควร เป็นผู้พิพากษาประจำแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกาเพื่อปฏิบัติงานที่จำเป็นในระหว่างที่ยังไม่มีองค์คณะผู้พิพากษามาตรา ๑๑ สำหรับคดีใดคดีหนึ่ง (มาตรา ๘)

๖. กำหนดอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (มาตรา ๑๐)

๗. กำหนดกรณีที่มีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้ประธานศาลฎีกาเรียกประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยเร็ว เพื่อเลือกผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาจำนวนเก้าคนเป็นองค์คณะผู้พิพากษา โดยให้เลือกเป็นรายคดี (มาตรา ๑๑)

๘. กำหนดการพ้นจากหน้าที่ของผู้พิพากษาในองค์คณะผู้พิพากษา (มาตรา ๑๒)

๙. กำหนดให้คู่ความสามารถคัดค้านผู้พิพากษาที่ได้รับเลือกเป็นผู้พิพากษาในองค์คณะผู้พิพากษาได้ (มาตรา ๑๓)

๑๐. กำหนดให้ผู้พิพากษาที่ได้รับคะแนนสูงสุดในการลงคะแนนตามมาตรา ๑๑ วรรคสาม เป็นผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน เว้นแต่ที่ประชุมใหญ่จะกำหนดเป็นอย่างอื่น โดยให้ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน มีอำนาจดำเนินการตามมติขององค์คณะผู้พิพากษาและเมื่อได้รับความเห็นชอบจากผู้พิพากษาในองค์คณะผู้พิพากษาอีกสองคน มีอำนาจออกคำสั่งใด ๆ ที่มีได้เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้ (มาตรา ๑๔)

๑๑. กำหนดให้ศาลดำเนินการสอบสวนพิจารณาไต่สวนพยานหลักฐานต่อเนื่องติดต่อกันไปจนกว่าจะเสร็จการพิจารณา เว้นแต่จะมีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอันมีอาจกล่าวอ้างได้ (มาตรา ๑๕)

๑๒. กำหนดให้อัยการสูงสุด หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีสามารถยื่นคำร้องต่อศาลขอให้มีการไต่สวนพยานหลักฐานไว้ทันทีได้ หากเกรงว่าพยานหลักฐานซึ่งอาจต้องอ้างอิงในภายหน้าจะสูญหายหรือยากแก่การนำมาไต่สวนในภายหลัง (มาตรา ๑๖)

๑๓. กำหนดให้เมื่อศาลประทับฟ้อง ผู้ถูกกล่าวหาต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษา เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น (มาตรา ๑๗)

๑๔. กำหนดให้ในระหว่างพิจารณาคดี ศาลมีอำนาจมอบหมายให้ผู้พิพากษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลฎีกาทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (มาตรา ๑๘)

๑๕. กำหนดให้ศาลมีอำนาจยื่นหรือขยายระยะเวลาตามความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หากศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความมีคำขอ (มาตรา ๑๙)

๑๖. กำหนดให้การทำคำสั่งที่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดหรือการพิพากษาคดี ให้ที่ประชุมองค์คณะผู้พิพากษาปรึกษาร่วมกันก่อน แล้วจึงลงมติโดยให้ถือมติตามเสียงข้างมาก โดยก่อนการลงมติดังกล่าวให้ผู้พิพากษาในองค์คณะผู้พิพากษาทุกคนทำความเห็นในการวินิจฉัยคดีเป็นหนังสือโดยสังเขป พร้อมทั้งต้องแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุม (มาตรา ๑๙)

๑๗. กำหนดองค์ประกอบของคำสั่งที่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือคำพิพากษาของศาล (มาตรา ๒๑)

๑๘. กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะผู้ไต่สวนอิสระหรืออัยการสูงสุดอาจร้องขอต่อศาลให้ออกหมายจับหรือหมายขัง หากมีความจำเป็นจะต้องจับกุมหรือคุมขังผู้ถูกกล่าวหา หรือจำเลย เนื่องจากมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลดังกล่าวน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น (มาตรา ๒๒)

หมวด ๒ การดำเนินคดีอาญา

๑๙. กำหนดให้อัยการสูงสุด และคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ (มาตรา ๒๓)

๒๐. กำหนดให้ความผิดอันเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท หากบทใดบทหนึ่งอยู่ในอำนาจของศาล ให้ศาลรับพิจารณาพิพากษาข้อหาความผิดบทอื่นไว้ด้วย (มาตรา ๒๔)

๒๑. กำหนดให้อายุความสะดุดหยุดลง เมื่อในการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว (มาตรา ๒๕)

๒๑. กำหนดให้การฟ้องต้องทำเป็นหนังสือมีข้อความตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีข้อความที่เป็นการกล่าวหาตามที่กฎหมายกำหนด ระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหา พร้อมทั้งชี้ช่องพยานหลักฐานให้ชัดเจน รวมทั้ง ในวันยื่นฟ้องให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล และโจทก์ต้องส่งสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะผู้ไต่สวนอิสระแล้วแต่กรณี เว้นแต่ อัยการสูงสุดหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหลักฐานแสดงต่อศาลว่าได้เคยมีการออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหาแล้ว แต่ยังไม่ได้นำตัวมา (มาตรา ๒๖)

๒๒. กำหนดให้ในการยื่นฟ้องคดีต่อศาล ให้อัยการสูงสุดหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. แจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหา มาศาลในวันฟ้องคดี หากผู้ถูกกล่าวหาไม่มาศาล แต่อัยการสูงสุดหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหลักฐานแสดงต่อศาลว่าได้เคยมีการออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหาแล้วแต่ยังไม่ได้ตัวมา ให้ศาลรับคำฟ้องไว้พิจารณาได้ แม้จะไม่ปรากฏตัวผู้ถูกกล่าวหาต่อหน้าศาลก็ตาม และเมื่อศาลรับคำฟ้องไว้พิจารณาแล้ว หรือในกรณีที่จำเลยหลบหนีในระหว่างการพิจารณาของศาล มิให้นำอายุความตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๙๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับกับการพิจารณาคดีดังกล่าว (มาตรา ๒๗)

๒๓. กำหนดในกรณีที่อัยการสูงสุดหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นฟ้องคดีต่อศาล โดยยังมิได้ตัวผู้ถูกกล่าวหาตามมาตรา ๒๖ หากเมื่อศาลได้ประทับรับฟ้องแล้ว และเป็นกรณีที่ศาลยังมิได้ออกหมายจับจำเลย ให้ศาลสามารถออกหมายจับและพิจารณาคดีต่อไปได้ โดยให้ถือว่าจำเลยไม่ตั้งใจที่จะให้มีการพิจารณาต่อหน้าจำเลย (มาตรา ๒๘)

๒๔. กำหนดให้จำเลยสามารถมาแสดงตนต่อศาลและยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ หากภายหลังจำเลยมีพยานหลักฐานใหม่ที่อาจทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญสำหรับในคดีที่ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยไม่มีตัวจำเลย ตามมาตรา ๒๗ และมีคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิด ทั้งนี้ เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา (มาตรา ๒๙)

๒๕. กำหนดห้ามศาลอนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้อง เว้นแต่จะได้รับความว่าหากไม่อนุญาตให้ถอนฟ้องจะกระทบกระเทือนต่อความยุติธรรม (มาตรา ๒๙)

๒๖. กำหนดให้การพิจารณาและไต่สวนพยานหลักฐานให้กระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะสำคัญ ให้ศาลมีคำสั่งให้พิจารณาเป็นการลับได้ และกำหนดกรณีที่ให้ศาลมีอำนาจไต่สวนพยานหลักฐานลับหลังจำเลยได้ (มาตรา ๓๐)

๒๗. กำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยซึ่งหลบหนีไปในระหว่างได้รับการปล่อยชั่วคราวต้องได้รับโทษและถ้าเป็นการหลบหนีไปในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการติดตามหรือจับกุมจำเลยรายงานผลภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร (มาตรา ๓๑)

๒๘. กำหนดกระบวนการภายหลังเมื่อศาลได้มีคำสั่งประทับรับฟ้อง โดยให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยและนัดคู่ความมาศาลในวันพิจารณาคดีครั้งแรก (มาตรา ๓๒)

๒๙. กำหนดให้โจทก์และจำเลยยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลพร้อมสำเนาในจำนวนที่เพียงพอก่อนวันพิจารณานัดตรวจพยานหลักฐานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เว้นแต่มีเหตุสมควรแสดงได้ว่าไม่สามารถทราบถึงพยานหลักฐานนั้น หรือเป็นกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือเพื่อให้โอกาสแก่จำเลยในการต่อสู้คดีจึงขออนุญาตจากองค์คณะผู้พิพากษาขอยื่นบัญชีระบุพยานล่วงหน้าพ้นระยะเวลาดังกล่าว (มาตรา ๓๓)

๓๐. กำหนดให้โจทก์จำเลยส่งพยานเอกสารและพยานวัตถุต่อศาลเพื่อให้อีกฝ่ายตรวจสอบในวันตรวจพยานหลักฐาน เว้นแต่องค์คณะผู้พิพากษาจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น และเพื่อประโยชน์ในการค้นหาความจริงให้องค์คณะผู้พิพากษาสามารถไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ แม้จำเลยจะมีได้ยื่นบัญชีระบุพยาน หรือมิได้ส่งพยานเอกสาร และพยานวัตถุต่อศาลเพื่อให้อีกฝ่ายตรวจสอบ เพราะเหตุที่จำเลยไม่มาศาลและไม่มีทนายความ หรือแม้โจทก์จำเลยจะมีได้มีการโต้แย้งพยานหลักฐานไว้หรือมีการโต้แย้งพยานหลักฐานภายหลังวันตรวจพยานหลักฐาน (มาตรา ๓๔)

๓๑. กำหนดกรณีที่ต้องมีการไต่สวนหาข้อเท็จจริง ให้องค์คณะผู้พิพากษากำหนดวันเริ่มไต่สวนโดยแจ้งให้โจทก์จำเลยทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน (ร่างมาตรา ๓๕)

๓๒. กำหนดให้มีการถามพยานบุคคลเองขององค์คณะผู้พิพากษาในการไต่สวนพยานบุคคล แล้วจึงอนุญาตให้คู่ความถามพยานเพิ่มเติม (มาตรา ๓๖)

๓๓. กำหนดการจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอื่น ให้แก่บุคคลต่าง ๆ ตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรมกำหนด (มาตรา ๓๗)

๓๔. กำหนดให้มีผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี ทั้งของศาลและของคู่ความ (มาตรา ๓๘)

๓๕. กำหนดเมื่อการไต่สวนพยานหลักฐานเสร็จสิ้น ให้โจทก์และจำเลยมีสิทธิแถลงปิดคดีของตน ภายในเวลาที่ศาลกำหนด และให้องค์คณะผู้พิพากษามีคำพิพากษา และให้อ่านคำพิพากษา (มาตรา ๓๙)

๓๖. กำหนดให้พยานบุคคลได้รับการคุ้มครองตามมาตรการพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา (มาตรา ๔๐)

๓๗. กำหนดให้ศาลมีอำนาจรับทรัพย์ในการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ไม่ว่าโจทก์จะมีคำขอหรือไม่ก็ตาม นอกจากที่ศาลจะมีอำนาจรับทรัพย์สินตามกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว เว้นแต่เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด (มาตรา ๔๑)

๓๘. กำหนดทรัพย์สินที่ศาลริบเสียทั้งสิ้นในการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ไม่ว่าโจทก์จะมีคำขอหรือไม่ก็ตาม เว้นแต่เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด (มาตรา ๔๒)

๓๙. กำหนดให้ศาลอาจกำหนดมูลค่าของสิ่งที่ศาลจะสั่งรับหรือได้สั่งรับ โดยคำนึงถึงราคาท้องตลาด ในวันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยสั่งให้ผู้มีหน้าที่ต้องส่งสิ่งที่ศาลสั่งรับชำระเป็นเงินแทนตามมูลค่าดังกล่าว ภายในเวลาที่ศาลกำหนด หากปรากฏแก่ศาลเองหรือความปรากฏตามคำขอของโจทก์ว่าสิ่งที่ศาลจะสั่งรับ หรือได้สั่งรับ โดยสภาพไม่สามารถส่งมอบได้สูญหาย หรือไม่สามารถติดตามเอาคืนได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด หรือได้มีการนำสิ่งนั้นไปรวมเข้ากับทรัพย์สินอื่น หรือได้มีการจำหน่าย จ่าย โอนสิ่งนั้น หรือการติดตามเอาคืนจะกระทำไม่ได้ โดยยากเกินสมควร หรือมีเหตุสมควรประการอื่น (มาตรา ๔๓)

หมวด ๓ การดำเนินคดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

๔๐. กำหนดให้นำบทบัญญัติบางมาตราในหมวด ๒ การดำเนินคดีอาญา มาใช้บังคับโดยอนุโลมกับการพิจารณาพิพากษาคดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะเหตุร้ายรวยผิดปกติ (มาตรา ๔๔)

๔๑. กำหนดองค์ประกอบของคำร้องที่ขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน (มาตรา ๔๕)

๔๒. กำหนดให้เมื่อศาลได้รับคำร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะเหตุร้ายรวยผิดปกติ ให้ประกาศคำร้องดังกล่าวไว้ในที่เปิดเผยตามวิธีการในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา และบุคคลภายนอกอาจร้องคัดค้านเข้ามาในคดีได้ แต่ต้องกระทำก่อนศาลมีคำพิพากษา (มาตรา ๔๖)

๔๓. กำหนดให้บุคคลที่กล่าวอ้างโต้แย้งว่าทรัพย์สินที่ร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดิน มิได้เกิดจากการร้ายรวยผิดปกติ ให้มีภาระการพิสูจน์ต่อศาล หากไม่อาจพิสูจน์ได้ ให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน และให้ศาลคำนึงถึงความสามารถในการพิสูจน์ทั้งของผู้ถูกล่าว่าหาที่เป็นคนวิกลจริต หรือผู้ที่กล่าวอ้างโต้แย้งว่าเป็นทนายทหรือผู้จัดการมรดก โดยให้ศาลพิจารณาพิพากษาตามที่เห็นเป็นการยุติธรรม (มาตรา ๔๗)

หมวด ๔ การดำเนินคดีต่อกรรมการ ป.ป.ช.

๔๔. กำหนดกรณีที่มีการกล่าวหาว่ากรรมการ ป.ป.ช. คนใดมีพฤติการณ์ร้ายรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายหรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงและประธานรัฐสภาเห็นว่ามีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำตามที่ถูกล่าว่าหา จึงเสนอเรื่องมายังประธานศาลฎีกา ในการนี้ ให้ประธานศาลฎีกาพิจารณาตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระตามมาตรา ๔๙ เพื่อดำเนินการไต่สวน หาข้อเท็จจริงและให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อกล่าวหาดังกล่าว (มาตรา ๔๘)

๔๕. กำหนดให้คณะผู้ไต่สวนอิสระที่ประธานศาลฎีกาแต่งตั้ง ประกอบด้วยบุคคลจำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคน ที่คัดเลือกจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ โดยให้แต่งตั้งจากข้าราชการอัยการที่ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีอัยการ หรืออัยการอาวุโสที่เคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีอัยการมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีอย่างน้อยหนึ่งคน (มาตรา ๔๙)

๔๖. กำหนดคุณสมบัติของผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะผู้ไต่สวนอิสระ (มาตรา ๕๐)

๔๗. กำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะผู้ไต่สวนอิสระ (มาตรา ๕๑)

๔๘. กำหนดให้การดำเนินการของคณะผู้ไต่สวนอิสระมีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (มาตรา ๕๒)

๔๙. กำหนดให้ผู้ไต่สวนอิสระมีสิทธิได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าตอบแทนอย่างอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา (มาตรา ๕๓)

๕๐. กำหนดอำนาจของคณะผู้ไต่สวนอิสระที่สั่งให้กรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นผู้ถูกกล่าวหาแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ เพื่อประกอบการไต่สวนได้ (มาตรา ๕๔)

๕๑. กำหนดในการให้ความเห็นของคณะผู้ไต่สวนอิสระ เมื่อดำเนินการไต่สวนแล้วเสร็จ กรณีหากเห็นว่าข้อกล่าวหาไม่มีมูล ให้สั่งยุติเรื่อง และให้คำสั่งดังกล่าวเป็นที่สุด กรณีเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย หรือกรณีเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงให้ส่งสำนวน การไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป (มาตรา ๕๕)

หมวด ๕ การดำเนินคดีเกี่ยวกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

๕๒. กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ลงมติว่ามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการที่บุคคล ตามมาตรา ๑๐ (๔) คนใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สิน และกำหนดให้เป็นอำนาจของหน่วยงานที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตกำหนด ในกรณีที่กรรมการ ป.ป.ช. หรือเจ้าหน้าที่ของ ป.ป.ช. เป็นผู้ถูกกล่าวหา (มาตรา ๕๖)

๕๓. กำหนดองค์ประกอบของคำร้องในการดำเนินคดีเกี่ยวกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อศาลของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือของหน่วยงานที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตกำหนดไว้ (มาตรา ๕๗)

๕๔. กำหนดให้การพิจารณาพิพากษาคดีตามหมวด ๕ การดำเนินคดีเกี่ยวกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๒ การดำเนินคดีอาญา มาใช้บังคับโดยอนุโลม (มาตรา ๕๘)

หมวด ๖ อุทธรณ์

๕๕. กำหนดให้คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้อุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา (มาตรา ๕๙)

๕๖. กำหนดกรณีที่ยื่นอุทธรณ์ซึ่งไม่ได้ถูกคุมขังเป็นผู้อุทธรณ์ จำเลยจะยื่นอุทธรณ์ได้ต่อเมื่อแสดงตนต่อเจ้าพนักงานศาลในขณะที่ยื่นอุทธรณ์ มิฉะนั้นให้ศาลมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ (มาตรา ๖๐)

๕๗. กำหนดให้คดีที่ไม่มีผู้อุทธรณ์คำพิพากษาให้เป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ได้อ่าน หรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาของศาล (มาตรา ๖๑)

๕๘. กำหนดให้การวินิจฉัยอุทธรณ์ของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ให้ดำเนินการโดยองค์คณะของศาลฎีกา ซึ่งเลือกเป็นรายคดี (มาตรา ๖๒)

๕๙. กำหนดให้มีการวินิจฉัยปัญหาโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาในคดีเรื่องใดได้ หากมีปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยไว้แตกต่างกัน และในการนี้ให้องค์คณะพิจารณาคดีวินิจฉัยหรือมีคำพิพากษาในเรื่องหรือประเด็นดังกล่าว ให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาดังกล่าว (มาตรา ๖๓)

หมวด ๗ การบังคับคดี

๖๐. กำหนดให้การบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดี ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา และคำพิพากษาและคำสั่งในการบังคับคดีดังกล่าวให้เป็นที่สุด (มาตรา ๖๔)

๖๑. กำหนดกระบวนการบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินอื่นของบุคคล ซึ่งต้องชำระเงินแทนมูลค่าสิ่งที่ศาลสั่งรับหรือสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดิน (มาตรา ๖๕)

๖๒. กำหนดกระบวนการคืนทรัพย์สินแก่เจ้าของที่แท้จริงซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดสำหรับกรณีที่ศาลสั่งรับทรัพย์สินตามมาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒ และกรณีที่ต้องมีการบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินอื่นของบุคคลซึ่งต้องชำระเงินตามมาตรา ๔๓ (มาตรา ๖๖)

บทเฉพาะกาล

๖๓. กำหนดรองรับให้บทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เว้นแต่หมวด ๖ อุทธรณ์ ไม่ใช่บังคับแก่บรรดาคดีที่ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ใช้บังคับ และให้ใช้กฎหมายซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่ยื่นฟ้องนั้นบังคับแก่คดีดังกล่าวจนกว่าคดีจะถึงที่สุด (มาตรา ๖๗)

๖๔. กำหนดรองรับให้บรรดาพระราชกฤษฎีกา ระเบียบ หรือข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินคดีหรือการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ออกตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ใช้บังคับ ให้ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จนกว่าจะมีพระราชกฤษฎีกา ระเบียบ หรือข้อกำหนดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ (มาตรา ๖๘)

นางธิดารัตน์ อุ่นจันทร์ / จัดทำ